VOCABULAR

de 2,000 termini, idiotismi, locuţiuni, proverbi şi alte dificultăţi ale limbei francese traduse în ecuivalentele lor din limba română.

Carte fórte necesară pentru traducătorii din limba francesâ în cea română

DE

G. BARONZI.

GALAŢI.
TIPOGRAFIA «ROMÂNĂ», STRADA MARE Nr. 9.
1874.

www.dacoromanica.ro

VOCABULAR

de 2,000 termini, idiotismi, locuţiuni, proverbi şi alte dificultăţi ale limbei francese traduse în ecuivalentele lor din limba română.

Carte fórte necesară pentru traducătorii din limba francesă în cea română

DE

G. BARONZI.

GALAŢI.

TIPOGRAFIA „ROMÂNĂ“, STRADA MARE Nr 9.

1874.

www.dacoromanica.ro

A.

A fleur de terre, în façia pămêntuluĭ.
À fleur d'eau, în façia apeĭ, în luciul apeĭ.
À jour, a lésă.
À tort, à faut, fără cale.
À côté, de côtè, alăturişĭ.
À la volée, da sburatele, în trécĕt.
À tour de rôle, pe schimbate.
À la reserve de, scoţênd afară.
À vide, în sec.
À l'imprévu, din senin, pe neprevĕḑute.
À l'envie, à qui mieux mieux, pe întrecute, care maĭ de care.
À titre de, în puterea...
À la nuit tombante, de cu nóptea, în deresuflul ḑileĭ.
À la pointe du jour, de cu ḑioa.
À dessein, cu cuget, într'adins.
À queue, codat, codată.
À l'aube du jour, în faptul ḑileĭ.
À toute bride, à bride rabattue, în fuga mare.
À reculons, în resmers, dandĕratele.
À foison, cu lóvă.
À la portée, la îndemână.
À loisir. în deresuflu.
À l'envers, de travers, dandósele.
À cheval donné on ne regarde pas la bride, calul dăruit nu se caută la dinţĭ.
À quelque chose malheur est bon, şi rĕul è bun la ceva.
Au-delà, decindea.
Au long, tout au long, pe larg.
Aux calendes greeques, la sântu—Asceptă.
Aux chants des coqs, pe la cântătorĭ.
Abaisser, a josi, a înjosi ; — s'abaisser, a se înjosi, a se căciuli.
Abattis, mĕnuntaie.
Abéquer, a îmbucături.
Abdomen, vintre, fóle.
Abondance, mănoşiă.
Abondant, mănos.
Abordage, ţĕrmurire.
Aborder, a ţĕrmuri.
Aboucher, a se îmbuca.
Abreuvoir, adăpătóre.
Abyme, noian.
Accolage (de la vigne), încordatul vieĭ.
Accoler (la vigne) a se încorda (via).
Accommoder (s'), aux circonstances, a se da dupĕ pĕr.
Accoutumer (s'), se façonner, a se deda, a se deprinde.
Accul, fundâtură.
Acéteux, acricios. acruiŭ.
Acuité, ascutime.
Adorer Dieu, a se închina lui Dumneḑeŭ.
Aérer, a vêntura, a aera.
Affectation, prefăcĕtoriă.
Affligé, mestit (ital. mesto).
Afforage, arendărit. vinărit.
Affubler, a împăpuşi.
Agé de trois, de quatre, de cinq ans (s'emploie pour les chevaux), tretior, pătrinel, cincărel, saŭ cincar).
Agitation, sbucim, sbucimélă, sbucimătură.
Agiter, a sbucima.
Agneau de lait, miel sugărel.
Agraffe (boutonnière), chiotóre.
Agréable, plăcut, desfătăcios.
Agrégation, înturmare.
Aigrelet, petroşel.
Aigrir, a înacri, a acri.
Aigu, simcelos, ascuţit.
Aiguillade, stremur.

www.dacoromanica.ro

Aiguillier, acar.
Aiguillon, stremurar.
Aiguiser, a ageri, a ascuţi.
Aine, vintre.
Aire, cércăn ; cuib.
Aire de battage, façară.
Ajourner, a amâna, a tremânda (tremândându-se nunta pênĕ se va face prunea în vêrstă. — Şincaĭ, Cron. Rom).
Alène, sulă ; en alène, pointu, sulatic.
Alénier, sular.
Alentours, împrejurime.
Aller par monts et par vaux, a şĭ lua lumea în cap.
Aller en zig-zag, a umbla da îmboiş, da îmboişile.
Aller contre vent et marée, a se face luntre pe punte.
Aller à tâtons, a orbica, a umbla pe dibuite.
Aller droit quelque part, a se duce întins într'un loc.
Aller son train, a se duce pe rost.
Alliacé, usturoios, aios.
Alliance par mariage, cuscriă.
Allié, compagnon, camarade, fĕrtat (foederatus).
Allier (s') par mariage, a se încuscri.
Alliment, vipt, vipturĭ, (victus).
Allité, zăcaş.
Allure, merset, merget, mers, ducătură.
Altéré, setos, sĕţios, însetat.
Alternativement, pe schimbate.
Amateur de la promenade, preumblăreţ.
Amas, dróiă.
Ambigu, în doĭ perĭ.
Aménage, aducătură.
Amende, râsura limbeĭ.
Amincir, a afêna, a subţia.
Amis intimes, fraţĭ juraţĭ.
Amouracher (s') de q., a se îngurlui cu cineva.
Amygdales, murele gâtuluĭ.
Androgyne, fătălĕŭ.
Animal immonde (injure), belă spurcată.
Animal maigre, malade, cădătură de vită.
Animation, insufletire.
Animer, a însufleţi, a îmbia.
Animosité, îuveninătură.
Anneau, tórtă, verigă, inel.
Anse, mănunchiŭ, tórtă.
Antenois, anótin, nótin, (annotinus).
Antre, culcuş, visuină.
Août, le mois de la moisson, măsălar.
Apaiser, a îmbuna, a împăca, a îmblânḑi, a alina.
Apaisant, îmbunător, împăcător, îmblânḑitor, alinător.
Appareil, pompă.
Aplomb, cumpĕt.
Apparence, ivélă.
Appartenance, cuvenită.
Apprendre à lire, a învĕţa carte.
Apre, secăŭ.
Après la pluie vient le beau temps, dupĕ plóiă vine senin.
Apprivoiser, a îmblândi, a dumestici.
Approcher, a se cam aduce, a se apropia.
Approfondissement, afundătură.
Approvisionateur, merindar.
Approvisionner, a merinda.
Aqueux, apos.
Arc-boutant, stîlp arcat.
Arc en ciel, cucurbeŭ (concurbeus).
Arène, ariă.
Aride, secăţiŭ, secetos, secăţiv.
Aridité, secetă.
Armoire, armar.
Armurier, armaciŭ.
Arquer, a covăi.
Arrêter, a statornici.
Articulation, încheetură.
Artison, cariŭ.
Aspect, vasă.
Aspiration, nesuinţă, nesuire.
Assigner en justice, a trage în judecată.
Assis (plaine), şes.
Assomption (la fête de l'assomption), adormirea pré curateĭ fecióre.
Atelier de charron, charronage, rotăriă.
Atroce, crunt.
Attention, luare aminte.
Attiédir, a desferbinta.
Attiser, a aţîţa.

www.dacoromanica.ro

Attrape, prindĕtóre.
Attouchement, atinsătură.
Aube, revĕrsatul ḑiorilor, ḑiorul ḑileĭ.
Aucunement, de loc.
Aunage, cotărit.
Aunée, ariniş.
Auner, a coti.
Aréole des tetons, gurliul ţiţeĭ.
Aurore, géna ḑileĭ.
Aussi long que je vois, câtu-mĭ prind ochiĭ.
Auteur, făptuitor.
Autorisation, îndrituire.
Autoriser, a îndritui.
Avaler, a îmbuca, a înghiţi. — à petits traits, a sorbica.
Avec la patte du chat tirer les marrons du f u, a prinde şérpele cu mâna altuia.
Aventurier, vênturător de lume.
Avertin, resfug.
Avilir, a josori.
Aviser (s') de qch., a tresări cuiva ceva.
Avoir le diable au corps, a avé vermĭ neadormiţĭ, a avé pe dracu în pele.
Avoir quelqu'un sur les bras, a purta pe cineva in spinare.
Avoir beau jeu, a i merge bine.
Avoir les mains croisées sous l'aisselle, a sta cu mâinele la subsuóră.
Avoir le visage en compote, a schimba feçe.
Avoir-devoir, daravere.
Avoir des quintes, des rats, (les Italiens disent: *aver delle rane*), a avé gărgăunĭ în cap.
Avoir son pendant, a avé nadă.
Avoir encore à démêler, a avé de furcă.
Avoir de la peine, a i veni cu greu.
Avoir la langue bien pendue, a fi bun de gură, nu-mĭ a tors mama pe limbă.
Avoir la chance, a avé parte. –
Avoir le timbre fêlé, a avé ram de nebuniă.
Avoir une éruption, a se spusi.
Avoir la vogue, avoir voix en chapitre, a avé trecere.
Avoir l'oreille dure, a fi tare de urechiă.

www.dacoromanica.ro

B.

Badaud, bădaran (ital. *badare*).
Bagatelle, secătură.
Baie, ochiŭ de feréstră, sînişor de mare.
Baigneur (mineur, étuviste), băiaş.
Baignoire, scăldătóre.
Baillon, căluş.
Bajauder, a umbla fără căpĕtêiŭ.
Balafrer, a cresta.
Balance, cumpĕnă
Balbucier, a vorbi îngânat.
Balzan (cheval), cal bălţat, tărcat.
Bandant, încordător.
Baquet (à puiser) căuș.
Barbon, bărbăriă, bărboiŭ.
Barbue (poisson), bărbóiă.
Bariolage, vĕrgătură, bălţătură.
Bariolé, vĕrgat, bălţat.
Barioler, a vĕrga, a bălţa.
Basane, bărsană.
Bascule, cumpĕnă; — être en bascule, a sta în cumpĕnă.
Basset, (chien à jambes courtes), coteiŭ.
Bas-ventre, vintricea.
Bâtir, a dura (dolare).
Batrachus (ranule), limbariţa.
Batte, maiŭ.
Batteur, batailleur, bătăiaş, bătaciŭ, bătăuc.
*B*attoir, bătĕtóre.
Battre q., a da cuiva pe foĭ; — la campagne, a bate câmpiĭ; — de la monnaie, a tăia banĭ.
Bauge, cóvru (*cubinm*, *cubulus*).
Bavard, locotariț, guraliŭ, limbut.
Bavardage. gurişiă, locotire.
Bavarder, a limbuți, a locoti.
Bavarderie, frânturĭ de limbă.
Bec, gurluiŭ, cioc, plisc.
Becqueter, a îmbucături, a pliscui.
Bège ou beige, usuc.
Bélier, berbece, ariete.
Berger. pĕcurar, mânsărar, păstor; — en chef, scutar.
Bergier, berbecar.
Besacier, desagar.
Betail, armintur̆ĭ.
Bête féroce, monstre, bélă, (belua).
Bêtes bovines, pĕcure.
Beurre de fromage de brebis, beurre de lait de brebis, mantică.
Biais (de), cruciş, pedîş.
Biaiser, a merge pedîş, a coti.
Bidet, mâns, mânsac.
Bienséance, cuviință, cuvioşiă, cădință. cădĕmênt, cădere, bună cădere.
Bienséant, cuvios. cuviincios.
Bièvre, breb.
Bifurcation, rescruce.
Bifurquer, a se înfurca.
Bigarré, vĕrgat, bălţat, tărcat.
Bigle, încrucişat.
Billot, bloc, prison, gros.
Binocle, ochian.
Biquet, căpruță.
Blaguer, a tăia verdĭ şi uscate, a tăia palavre.
Blanc-bec, calendroiŭ.
Blé mal venu, grâŭ presărit; — blé que l'on peut semer en automne et au printemps, grâŭ umblător.
Bleuâtre, bleunoir, albăstruiŭ, vênĕt, vineţel, învinețit.
Blesser, a plăgui.
Blondin, aurel, bălăior.
Boeuf de trait, boŭ de jug, jugar, jugaş; — jeune, mânsat.
*B*oire à la santé de q., a închina în sănătatea cuiva.
Bois de reserve, apărătură, pădure în apărătură.
Bois de refend, despicătură de lemn.
*B*on marcheur, bon trotteur, umblaciŭ, umblăreţ.

www.dacoromanica.ro

Bongré malgré, cu voiă fără voiă.
Bon voyage, cale bună.
Bonnetier, scufier.
Bordayer, a coti, a cotigi.
Botte, faisceau, mănunchiŭ.
Bosse, bosselure, cucuiŭ.
Bouchée, bucătură.
Bouchon, astupătóre, astupuş.
Bouder, a bosînfla.
Boudinier, cărnăţar.
Bouffant, înfoiat, înfoetură.
Bouffi, bucălat.
Bouffir, a înfoia.
Bouillonment, bouissement, ferbet, ferbere.
Bouquin, iepuroiŭ.
Bourgeon, căpuş.
Bourrasque, volvură, vêntóiacă.
Bourse de soie, întorţel.
Boursouffler (se), a se busunfla, a se îngònfa.
Bout de l'oreille, bărbia urecheĭ.
Bout du doigt, buricul degetuluĭ.
Bout de la mamelle, mamelon, tetin, gurluiul ţîţeĭ.
Bout (venir à), a aduce la cale, a scóte la capĕt.
Boutade, căşunătură.
Boutoir, cuţitóiă.
Bouvier, boar.
Bouvillon, junc, juncan, juncănaş.
Braillard, strigaciŭ.
Brancard, tragă ; — d'un chariot, inima caruluĭ.
Brande, ciriteiŭ.
Bras, braciŭ, brâncă.
Brassière, peptar.
Bravoure, bărbăţiă.
Brebis du bon Dieu, boul Domnuluĭ, boul luĭ Dumneḑĕŭ.
Brebis à lait, óiă mânsată.
Brebis privée de son agneau, óiă plecătóre.
Brebis à laine grise, óiă brumăriă
Breuil, păduriş.
Bricoler, a se codi.
Bride, căpeţélă.
Briller comme le soleil, a sori.
Brisoir, frângĕtóre.
Broie, v. brisoir.
Broncher. a cespeta.
Brouillard épais, gelée blanche, buracă, baracă.
Broussailles, desiş, tufiş, tufăriă, tufăriş, tufărit, tufar.
Broyer, a pisăgi.
Bruine, bură.
Brusque, repeḑit.
Brusquer, a se aspri, a se încrunta către cineva, a 'l lua în respĕr ; a pripi un lucru.
Bruyère, ciriteiŭ.
Buïsson, ciritiş.
Bulbe, căciuliă.
Bulbeux, cepos.
Bute, v. boutoir.
Buvoter, a sorbica.

www.dacoromanica.ro

C.

Cabaret, orândă, cârcimă.
Cachette (en), pe sub ascuns, într'ascuns.
Cadole, resăritóre.
Cafard, făçiar.
Cagot, v. cafard.
Cailloux, bicase.
Cajolant, gudurător.
Cajoler, a se gudura.
Cajolerie, gudurire, gudărire.
Cajoleur, gudurător.
Caieu d'oignon, cépă căţelită.
Caillant, închiegător.
Caillé, épuré, chiag de lapte.
Caillement, închiegătóre, închiegătură.
Cailler, a închega.
Caillot, chiag.
Caisson, căsóiă.
Calandre, curcules.
Calice de gland, turtea de ghindă.
Calmer, a alina, a linisci, a îmbuna, a împăca.
Cambrer, a încovoia.
Cambrure, arcuire, arcuitură, încovoitură.
Canton, cătun.
Capas (*vieux mot*), capeş, capiŭ, încăpăţînat.
Capot, marţ; — faire capot, a face marţ.
Caprices, nansusurĭ.
Cardage, scărmănătură, scărmănare, scarmănat.
Carder, a scărmâna.
Cargaison, încărcătură.
Carie, cariŭ, lepture.
Carnaval, câşlegĭ (*caseum ligas, inveselire în sĕptĕmâna albă*).
Carossier, căretaş.
Carotte de tabac, păpuşe de tutun.
Carrefour, rescruce, respântie.
Carte blanche, carte deschisă.
Caséeux, căşos.
Casquette, capină.
Cassolette, cătiă, afumătóre.
Caste, seminţiă.
Caudé, codaciŭ.
Carême, păresim, (*caressima*).
Causant, căşunător,
Cause de mesuine, mesuine.
Causer, a căşuna.
Causeur, vorbariţ.
Cavalcade, călăritură.
Cave, vinăriă.
Cecité nocturne, orbul găineĭ.
Ceinture, bétă, bete, cintură, cinsură, cinsóre, cingĕtóre, şerpar.
Cela fait dresser les cheveux, ţĭ face pĕrul măciucă.
Cendrée, cendre de plomb, plóiă de plumbĭ mĕnunţĭ.
Cerclage, cercuitură, cercuit,
Cercle autour des yeux, yeux cernés, caves, cércăn la ochĭ.
Cerclier, cercuitor.
C'est fendre un cheveu en quatre, a despica firul în patru.
C'est bâtir des châteaux en Espagne, a zidi biserice în aer.
C'est laver un More, pe ţigan de'l veĭ spĕla tot negru va remâné.
Chacun a sa croix à porter, fiă-care şĭ are pĕsurile sele.
Chagrin, pĕs.
Chalon, coigă.
Champ de Trajan, pratul luĭ Trajan.
Champ d'oignons, cepăriă.
Champ d'orties, urdicar.
Changer de note, (*chanter sur une autre note*), a schimba córda; — se changer en chrysalide, a se păpuşi.
Chanterie, cântăreţiă.
Charcuterie, cărnăţăriă,
Charcutier, cărnăţar.

www.dacoromanica.ro

Charançon, curculez.
Charge, sarciuă. însărcinare, încărcătură.
Charme, încântec.
Charretier, cărăuş, căruţaş.
Charriage, cărăuşiă, cărat, cărătură.
Charrois (*v. maĭ sus*).
Charron, rotar, careţaş.
Charronage, caretăriĭ, caretăşıă.
Chasse, mâner.
Chasse-neige, spulberătură.
Chasser, mettre en fuite, poursuivre, a fugări, a alungă, a pune pe fugă.
Chassis, lătunóĭă.
Chasublier, vestiaire, vestmêntar.
Chat echaudé craint l'eau froide, cine s'a fript la foc suflă şi în ghiaçiă.
Château-fort, curte bolovănită.
Châtrer, a jugăni; — un bélier, a bate, a întórce un berbece.
Châtreur, jugănitor, jugănar.
Chaussetier, călţunar.
Chauve, calv, chel, pleşuv.
Chef de famille, homme du peuple payant la capitation, căpětĕier.
Chemin battu, praticable, cale bătută, umblată.
Chemin détourné, cotiş.
Chercher midi à quatorze heures, a căuta iepurĭ în biserică.
Chercher une aiguille dans une botte de foin, a căuta acul în claia cu fên.
Cheval véloce comme le vent, cal vênteş.
Cheval de selle, cal de călariă.
Cheval hongre, jugar.
Cheval de la main, cal lăturaş.
Cheval (*ou boeuf*) clamponnier, cal (*saŭ boŭ*) deşirat.
Cheval (*le*) ne marque plus, calul nu maĭ are muscă.
Cheval porteur, şeaş, şeoaş.
Cheval fourbu, cal stătut.
Cheval de trait, cal de tras, de trăsură, cal trăgun.
Cheval qui va à l'amble, haquenée, cal umblător.
Chevaux (*mettre quatre chevaux de front*), a pune patru caĭ buziş.
Chevalet, căluş, tândală.
Chevelu, comat, comos.
Chevrons (*en général*), căpriorit.
Chiche (*pois*), cécire.
Chicot, festucă.
Chien hargneux, câine lotru.
Chique, şic.
Choc, ciocnire, ciocnet, brâncĭ, brâncitură, lovire, lovitură.
Ci-devant, d'autre fois, pristin (*pristinus*).
Ciergier, făclier (*facularius*).
Cieux majestueux, immenses, cerurĭ încumplite.
Cime de la montagne, muchia munteluĭ.
Ciuefier, a cenuşa.
Circuit, împrejurime.
Cire brute, păstură.
Cirier, cerar.
Citerne, sternă.
Claie, tragă.
Clair, apriat, (apertatus).
Clairière, rărişte.
Claquer, a bate în palme.
Clavicule, lingura peptuluĭ.
Clef, descuetóre, cheiă.
Clignoter, a pişca cu ochiĭ.
Clique, clic; un clic de ómenĭ.
Clisse, tragă.
Cloison, palangă.
Clos, împresurat, închis.
Clôture, închisură, închisătură, închidere.
Coaguler, a închega.
Coche, crestătură.
Coeur des pommes, velvă.
Colature, strecurătură.
Colletin, peptaraş.
Colline bombée, măgură gurguiată.
Colossal, manin (*immanis*).
Colostre (*premier lait des femmes*), corastră.
Comme on fait son lit on se couche, dupě cum ţĭ veĭ aşterne aşa te veĭ culca.
Comme un loup, au poil de loup, lupan; — vache au poil de loup, vacă lupană.
Commencement (*du*), din capět, din căpětêiŭ; — du commencement jusqu'à la fin, din cap pêně în cap.

www.dacoromanica.ro

Commencer à faire jour, a se luminadeḑio.
Commettre un pêché, a cădé în pĕcate.
Concernant, atingĕtor, privitor la.
Conclure un marché, a face ruptóre de preţ
Concussion, mâncătoriă.
Conducteur d'une danse, primicer.
Confondre, a înfunda.
Conjoindre, a îmbuca, a uni, a împreuna, a gemeni.
Conjugalement, căsătoresce.
Conquérant, cuceritor.
Conquérir, a cuceri.
Construire, a dura.
Contenance, cumpĕt.
Contigu, mărginén, mărginaş.
Contracter (se), a cordi, a se încorda.
Contre-balancer, a rescumpĕni.
Contre-poil, respĕr.
Contre-temps, restimp.
Convallescence, întremare, întrémĕt, înfiripare.
Convenable, cuviincios, cădincios, cuvenit
Convenablement, cu cale, dupĕ cuviinţă.
Convive, mesén, comesén.
Coquillage, ghiocăriă.
Corbeille, corfă, corfiţă.
Corniche, cornicel.
Corset, spâticel, spăcel.
Côté d'un tronc à scier, lătunóiă.
Cotonné, cotonneux, fulgos.
Couard, codard.
Couche, covru, culcuş, mas, strat.
Couchée (*v. maĭ sus*).
Coucher du soleil, scăpătatul sórelui, apusul sórelui.
Coude-pied, cheiotórea piciorului, montul piciorului.
Couillard (*sorte de corde à voile*), coiugă.
Coulage, scurgĕtură.
Coulée, scurgĕtóre.
Couler, (*un tonneau*), a se prelinge.
Couleurs frappantes, feçe sperióse.
Couloir, couloire, strecurătóre.
Coup, lovire, lovitură, bătĕtură, brâncă, dătătură.
Coup d'oeil, căutătură, ochire, privire.
Coupant, incisif, taios.
Coupe-tête (*jeu*), sărita. da încălicata.
Couper (*se couper dans un discours*), a se încurca în vorbă.
Cour aux foins, fênăriă.
Courage, inimoşiă, bărbăţiă.
Courageusement, peptiş.
Courageux. inimos.
Courbé, încovoiat, aplecuşat.
Courbette, căciulire.
Courbure, arcuire, arcuitură.
Coureur. fugarit, alergător, încurător.
Courge, cucurbiţă.
Courir, le monde, a vêntura, a cutriera lumea.
Coursier, încurător, fugar, fugător.
Courson, căpuş.
Courtisan, curtén, curtenitor.
Courtiser, a curteni.
Courtoisie, curteniă.
Cousin germain, vĕr prima
Couvée, cuibar.
Couvercle, coperióră.
Couvert d'arbres, garni d'arbres, învĕscut cu pomĭ.
Couvert de rosée, rouros.
Couvrir une jument a bate uă épă.
Crasse, im.
Credencier credineţ, credincer, credinţar
Crénelage, crénelure entaille, hoche, crestătură.
Créneler, a cresta.
Crépuscule, brune, îngănatul dimineţeĭ, îngânatul lumineĭ.
Crête, creştet, créstă, cucuiŭ.
Crêté, crestat, crestos.
Creux de l'estomac, lingurea, lingura inimeĭ.
Criard. strigaciŭ.
Cribleur, cernar. cernător.
Criblure, cernătură.
Crier, a da gura, a crăini ; — à pleine tête, a tue-tête, a striga cât i iea gura, a striga în gura mare.
Croisé, cruciş, încrucişat ; — chemin croisé, rescruce.
Crote, im.
Cuisse, cuissot, arm.
Cuisson, met cuit, fertură.
Culture des vignes, vierit.

www.dacoromanica.ro

D.

Dais, cortiş.
Dalle, tablă de pétră, lespede.
Damoiseau, muierce.
Dans le royaume des aveugles les borgnes sont rois, în ţéra orbilor chiorii împărăţesc.
De toutes les forces, din resputere.
De sens rassis, fără pĕsare.
De toutes sortes, de tótă mâna.
De la main à la bouche se perd souvent la soupe, uită de la mână pênĕ la gură, uită de joĭ pênĕ maĭ apoĭ.
De très bon matin, à l'aube du jour, pe mânecate, dès de diminéţă.
De deux couleurs, à deux poils, équivoque, în doĭ perĭ.
De fil en aiguille, din fir în pĕr.
De deux maux il faut eviter le pire, din doĕ rele s'alegĭ pe cel maĭ mic.
D'un trait, tout d'un tir, dintr'uă trăsătură.
D'une même sorte, într'uă façiă.
D'une manière visible, pe vĕdute.
Debarrasser, a desbăra.
Debattre (se), a se sbate, a se sbucima.
Débauche, desfrêŭ, destrămătură.
Débauché, desfrênat, desmăţat.
Débaucheur, desfrênător.
Débridement, débordement, desfrêŭ, desfrênare, desmăţare.
Décence, cuviinţă, cuvioşiă.
Décent, cuvios.
Décharner, a cărnoşi.
Déchiqueter, a cresta.
Déchirement des entrailles, frământătură la inimă.
Déchirer, a deşira, a destrăma, a rupe, a sfâşia; — l'âme, a rupe, a pĕtrunde inima.
Décision judiciare, încheere judecătoréscă.
Déconcerter, a scóte din cumpĕt, a scóte din sărite.
Découlement, scurgĕtură, scurgere.
Décrepit, om trecut, cădătură.
Défaillance, pestrecere.
Defaut dans la toile, lătunóiă în pânsă.
Défectueux, manc.
Déferrer, a desfereca.
Défiant, sfiicios.
Défilé, trecĕtóre.
Défiler, a resfira, a deşira.
Défoncement, desfundătură.
Défrichement, secătuire, seciŭ.
Défricher, a secătui.
De front, buziş.
Degarnir, a desfăcia.
Dégouter (se), a se îngreţoşa, a se desgusta.
Dégringoler, a se rotocoli, a se rostogoli.
Déguenillé, desmăţat, destrăbălat.
Déguisé, dichisit.
Déguisement, prefăcĕtoriă, dichis.
Déguiser, a dichisi.
Déjeuner, prânḑişor, dejun.
Délectable, desfătător.
Déliberer, a sta în cumpĕt, a desbate.
Délié, mal bâti, deşirat, deşuchiat.
Délire, aiurire.
Délirer, a aiura, a vorbi aiurea, într'aiurea.
Démange, furnicătură.
Démanger, a furnica.
Démasquer, a da pe façiă, a da de gol.
Démener (se), a se sbate, a se sbucima.
Démettre, se démettre le pied, a călca în-deşert.
Démons (*les*) féminins, les mauvaises heures, órele.
Dénicher, a descuiba.
Dentelure, crestătură.
Dentier, denture, cununa dinţilor.
Dépayser, a desţĕri.

www.dacoromanica.ro

Dépeupler, a bastura (*vastulare, de la vastare*).
Déportation, desțěrire.
Dépôt de marchandises, apaltă.
Dépouille, dépouillement, despoietură, despoiere.
Dépourvu, desprověḑut.
Déréglé, desfrênat.
Dériver, détourner, a se coti.
Dernier (le) rejeton, cea dupě urmă stîlpare.
Dérober, a furișa ; — se derober, a se furișa ; — à la dérobée, pe furiș.
Dérouter, a scóte din sărite.
Dès l'automne, de cu tómna.
Des yeux bruns, ochĭ căpriĭ.
Désaprouver, a descuviința.
Descente de cheval, descălicătóre.
Désensorcellement, descântic, descântătură.
Dessechement, svêntătură.
Dessecher, a svênta.
Destinée, destinită, ursită.
Detordre, a desholba.
Détour, codélă.
Détruire, a desființa.
Devant mes yeux, în fația mea.
Devastateur, basturător.
Devastation, basturare.
Dévaster, a bastura.
Devenir sauvage. s'éffaroucher, a se selbâtâci,
Devers, vintriș.
Devidoir, rotan, rotap.
Dévole, marț.
Dévoyer, a abate, a se abate, a coti.
Diable incarné, drac împelițat.
Differer, a trăgăni.
Difficulteux, greoiŭ, înderětic.
Dilacérer, a sfâșia cu dințiĭ.
*D*is-moi qui tu hantes, je te dirai qui tu es, spune-mĭ cu cine trăescĭ și țĭ voiŭ spune cine escĭ.

Disciple, învěțătel.
Dissimulateur, dissimulé, fațiar, prefăcut.
Dissimulation, făçiariă, prefăcětoriă.
Dissimuler, a făçiări, a se preface.
Dissipateur, mână spartă, resipitor.
Distillerie, prefăcaniă.
Domesticité, feciorime.
Dommage rend sage, pățitul è și priceput.
Dommage pour lui ! pěcat de el.
Donner un démenti à q., a priude cu minciuna pe cineva, a'l scóte de minciună.
Donner une raclée, a da un frecuș.
Donner à q. son paquet, a face cuiva de petrecere.
Donner dans la vue, a da în ochĭ, a lua de ochĭ.
Donnez un oeuf pour un boeuf, dă una ca sě ți se dé ḑece.
Dorer, a sufla cu aur.
Dorloter, resfăția, a sburda.
Dormir profondement, a dormi dus.
Dorure, aurélă, aurire.
Dos d'un livre, muchia uneĭ cărțĭ.
Dos de la lame d'un couteau, muchia cuțituluĭ.
Dos de la main, montul mâneĭ.
Dotation de la terre, înarmarea bunuluĭ.
Douceâtre, dulcég, dulcétic, dulcinos, dulcios, dulciŭ.
Douceur, dulcéță, dulcime, dulcóre, dulciă.
Douleur spontanée, cășunătură.
Drap ordinnaire, serge, pănură.
Droit d'épave, drept de pripas.
Droits forestiers, pădurărit.
Droitier, dreptaciŭ, dreptar.
*D*rousser, a scărmăna.
*D*ulcifier, a îndulci, a dulci, a dulcezi.
*D*uveteux, fulgos.

www.dacoromanica.ro

E.

Eau croupie, apă stătută.
Eau stagnante, apă stătătóre.
Eau de vie, vinars.
Ebattre (*s'*), a se sbate.
Eblouir, a apuca de ochĭ, a uimi.
Ébullition, spusélă.
Ecacher, écraser, a face pe cineva turtă.
Écaille, scaiŭ.
Écaler, écosser, a desghioca.
Échafaud, palc.
Échafaudage, schelă.
Échanson, cupar.
Échapper de quelque péril, a avé ȡile; — s'échapper en paroles, a se scăpa din gură.
Écharner, a cărnoşi.
Écharpe, şerpar.
Échasse, piciorong.
Échauffure, spusélă.
Échelon, fusteiŭ.
Échéno, scurgătóre.
Échoir, (*tomber en partage*), a cădé în partea cuiva.
Éclaircie, rărişte.
Éclaircir (*expliquer*), a resfira, a lămuri.
Éclat, chicot, festucă.
Éclat de bois, sburătură de lemn.
Éclater, (*paraître aux yeux*) a bate la ochĭ.
Économie, cumpĕtare.
Écoperche, pêrghiă.
Écoulement, scurgătură, scursătură, scursură, scursóre.
Écourter, a sufleca.
Écraser, a pistoşi, a strivi, a sdrobi.
Écrivassier, scrieciŭ.
Écumage, spumătură.
Écumoire, spumătóre.
Écumosité, spumoşime.
Efféminé, afemeat, femeatic.
Effilé, destrămat, desfirat.
Effiler, éparpiler, a destrăma, a desfira; s'effiler, a se scămoşi, a se destrăma.
Effilure, scămoşitură, destrămătură.
Effort, opintélă.
Élan, essor, avênt.
Elancement, repeȡitură.
Embarras, învĕluélă, învĕlmăşélă. încurcătură.
Émboucher, emboiter, a îmbuca; — s'emboucher, a se îngurlui.
Embranchement, rescruce.
Embrouillement, îngăimare, îngăimélă, încurcătură.
Embuche, cursă.
Émier, emietter, égrener, a smicura.
Empiètement, încălcare.
Empièter, enfoncer, a încălca.
En ballon perdu, în vênt.
En forme de corne, cornuratic.
En détail, cu ţîrêita, cu deamĕnuntul.
En face, en présence, făciş.
En flagrant délit, în fapta veghiată.
En gros, en forfait, cu rupta, cu ridicata.
En attendant les souliers d'un mort, on peut aller long-temps nu pieds, pênă sĕ vĕȡ albe în căpestere mĭ a eşit pĕrul pên căciulă.
En regard, drept în drept.
En passage, în trécĕt, în trecĕtóre.
En haut-le-pied (*homme sans aveu*), om fără căpătêiŭ.
En zig-zag, en détour, cotiş.
En front (*en titre*), principal, de frunte.
Enceinte, închisătură.
Énervé, desvênat.
Enchainer, a înşira; s'enchainer, a se ţine şir.

www.dacoromanica.ro

Enchevêtrer, a încăpăstra.
Enclos, çarc (*cerc*).
Encourager, enhardir, a îmbărbăta.
Endroit où l'ou détele, desjugàtóre.
Enfilade, înşirătură.
Enfilant, înfirător.
Enfilement, înfirătură.
Enfiler, a înfira.
Enfoncement, înfundătură.
Enfoncer (*s'*), a se da a fund.
Enfonçure, adâncătură.
Enfourcher, a înfurca.
Enfuir (*s'*), a da dosul.
Engorgement, astupătură.
Engouer (*s'*), a se îngurlui.
Ennemi, neóspe.
Enorme, manin.
Entailler, a încresta, a cresta.
Entamer, a scări.
Entièrement, pe dintregul.
Entortiller, a întortochia.
Entours, împrejurimĭ.
Entrelacement, înţesătură.
Entrelacer, a înţesa.
Entre-temps, respas.
Entretient avec la pâture nécessaire, ţinere în vĕratic.
Entretient du bétail pendat l'été, vĕrat, vĕratic.
Entrouvrir, a hii.
Epanouir, a împupi.
Épargne, păstru (*parsitare*, *parcitare*).
Épaule d'un aminal, armur.
Épaulure, armurar.
Épautre, escourgeon, alac.
Épices, dresurĭ.
Épier, a înspica.
Épinaie, épinière, mărăciniş, spinet, spiniş.
Épine dorsale, şira spinăriĭ.
Épointure, spetélă.
Éponge, sponciŭ.
Éprouvette, sonde, cercătóre.
Épuisable, secăcios.
Équilibrer, a cumpĕni.
Équipé, căpuit.
Erafler, a scări.
Eraflure, sgaibă (*scabies*, *escarre*).
Errer çà et là, a umbla da urzitele.
Éruption, strebucare.
Eruption milliaire, spusélă.
Escarpement, pente, repeḑiş.
Escourgée, stremur.
Escroqueur, coscar.
Escroquerie, coscăriă.
Espace, respas.
Esprit délié, dégagé, spirit desgheçat.
Esprit revenant, spirituş.
Esquinancie, tragăn.
Essence, elite, fleur, lamură.
Essouflé, plein de vie, plin de suflet.
Essui-main, stergar.
Estropié, stropşit.
Établir, a statornici.
Étang, ochiŭ de apă.
Étape, échelle, port, schelă, descălicătóre.
Éteignoir, stingătóre.
Ether, vêntul turbat.
Étincellement, stelire.
Étoupe, stupă (*stuppa*, astup).
Étourdi, svăpăiat, svăpăiatic.
Être dominé par le pêché, a pasce pĕcatul pe cineva.
Être planté comme un piquet, a sta înfipt.
Êtro têtu, revêche, bourru, a fi într'uă urechiă.
Être en vue, a se afla în vedélă.
Être en train, en mouvemenet, a şĭ lua vêntul.
Être matinal, a se mâneca (mâineca).
Être pris par le sommeil, a 'l fura somnul.
Être de coutume, d'usage, a se îndatina.
Être accommodé largement, être bien, a fi în largul sĕŭ.
Être en faveur, être de bonne vente, a avé trécĕt.
Être reduit aux abois, a ajunge în sapă de lemn.
Évanouissement, pestrecere, leşin.
Éveiller (*s'*) en sursaut, a se deştepta într'uă săritură.
Éventuel, întîmplător.
Éventer, a vêntura, a svênta.

www.dacoromanica.ro

Evertuer (*s'*), a se îmbărbăta.
Évident, învederat, vĕdit.
Eviter la rencontre de q., a coti, a ocoli pe cineva.
Exactement, într'un pêr.
Exaction, mâncătoriă.
Exaltation, aprindere de suflet.
Examiner très-minutieusement, a cerceta de a fir a pêr (ab filo et acu)., examiner, ramasser, a prefira.
Excellent, de frunte.
Excessif, exorbitant: extrème, cumplit.
Exciter. a înteţi, a aţîţa.
Excoriation, escarre, pustule, sgaibă.
Exhalaison, resuflătură ; exhalaison qui sort par les soupirails d'une cave, bóră din resuflătorĭ.
Experience passe la science, maĭ multe scie Stan păţitul de cât toţĭ cărturariĭ.
Expliquer très-minutieusement, subtiliser, a despica de a fir a pêr, (*din fir în pĕr*).
Extirper, détruire, a desfiinţa.
Extraordinairement, extremement, outre mesure, excessivement, afară din cale, peste mĕsură.

www.dacoromanica.ro

F.

Fabrique de cièrges, fâclieriă.
Façon, făptură.
Faim dévorante, fóme lupéscă.
Fainéant, flaneur, perde-vară.
Fa.re durcir un oeuf en le cuisant, a rescóce un oŭ.
Fare des écarts, des digressions, extravaguer, a se aluneca cu mintea, ire la moue, a strâmba gura.
aire la roue, a se da rótă, a rotila.
aire la courte-échelle, a se pune pică, a se pune piuă.
F ire du fil, a firui.
F des détours, a cotigi.
F face, a sta făçiş, a întîmpina.
l n somme, a trage un somn.
F .. un paris, a se prinde pe ceva, se prinde pe remas.
Faire le plongeon, a se da de a cufundiş.
Faire la culbute, a se da de a berbelécu, de a prevălacul, de a preval.
Faire ses pas, a şĭ face dresurile.
Faire gras, a mânca dulce.
Faire reciter sa leçon à q., a asculta pe cineva de tablă.
Faire la lippe, a se bosînfla.
Faire la corde (*un cheval*), a se încorda, a se da la córdă (*calul*).
Faire venir de l'eau à son moulin, a trage spusa pe turta sa.
Faire venir l'eau à la bouche, a i lăsa gura apă.
Faire (*se*) jour, a eşi la lumină.
Faisceau, mănunchiŭ.
Faiseur, făptaş, făptuitor, făcător.
Faîte, culme.
Familiariser, a se deda.
Fané, mărced, (*marcidus*), veşted.
Fange, im.
Fanon, iiă, tragăn.
Fantaisie, saillie, căşunătură.
Fantôme, mărţóle.
Fariner, a înfăinoşa.
Farinier, făinar.
Fauchage, seceritură, cositură.
Fauve, sirep.
Favorable, priincios, făutor.
Femme-homme, bărbătóiă.
Femelle des animaux, femeuşcă, băbuşcă.
Fémur, înţimp.
Fenêtrage, ferestrăriă.
Feraille, ferărit.
Fermage, ferme, apalt.
Fermeture, încuetóre.
Ferrant, ferreur, ferecător.
Ferrer, a fereca.
Fertile, fructueux, mânos.
Fertilité, mănoşiă.
Feu flambant, văpăélă.
Feuillage, feuillée, frundiş, frundet, frundar.
Feuillaison, înfrundire.
Feurre, păime.
Fibreux, aţos, firos.
Fierté, măreţiă.
Fièvre ortiée, frigurĭ urdicâreţe.
Fil (*le*) de la parole, la suite d'un discours, şirul vorbeĭ.
Filage, filure, tors, tort, torcâtură, torsătură, torsură.
Filamenteux, filandreux, v. fibreux.
Fillasse, lior; flasse de lin, lior de in.
Filâtre, fiastru, fiastră.
Filer doux, a o lua la sănătósa.
Filtration, strecurâtură.
Filtre, strecurătóre.
Fin contre fin, cu diamantul se taiă diamautul.
Finot, cercan.
Flache, lătunóiă.
Flairer, a adulmeca.
Flaireur, lingăŭ.

www.dacoromanica.ro

Flambant, flamboyant, flăcăritor, văpăitor.
Flamber, a văpăia, a svăpăia; je suis flambé, m'am fript, am păţit'o.
Flétrir, a înfera.
Flétrissure, mărçeḑime, mărceḑire, înferătură.
Fleur de farine, lamură, flóre de făină.
Fleur fanée, passée, flétrie, flóre stătută.
Fleurs artificielles, florĭ de mână.
Floconer, a fulgui.
Flotter, a pluti, a flutura, a flustura.
Folâtre, nebunatic, resfăçat, sburd.
Folle farine, faióră.
Fontanelle, mólele capuluĭ.
Forfaits, forfote, forfeturĭ.
Forge, făurăriă.
Forger, a făuri.
Forgeur, faur, făurar.
Fosse d'où l'on tire la terre glaise, lutăriă.
Fouage, fumărit.
Fouger, a rîma.
Fougueux, aprig.
Fouille, rîmătură, scurmătură, cotelire.
Fouiller, fouir, a rîma, a scurma.
Fouilleur, cotoliciŭ, scurmător, rîmător.
Fouler, a încălca.
Foulque, găinuşe.
Four de campagne, ţest de copt.
Fourches patibulaires, furcĭ; petite fourche, furcea.
Fourmillement, vermuire, mişună, foire, furnicare
Fourré, deşiş.
Fourer, a vîrî
Foutelaie, făget (*faggeto*).
Frais de prison, grosăria.
Frappant, arĕtos.
Frequenter le monde, a se purta cu ómeniĭ, a adesi (*Cantemir*).
Frère ainé, teate.
Fressure, mĕnuntaie.
Frétiller, a da din códă.
Friandise, gustăritură.
Fringilla cocothraustes, cocostârc
Frivol, flusturatic.
Frolement, atinsătură.
Fromagerie, căşeriă.
Fronder, a îniepta.
Froutal, frontail, fronteau, fr n
Fumée, vapeur épaisse, fumegai
Fumeux, fumos.
Fumiger, a fumega.
Fureter, a scotoci.
Furtif, furiş, furişat.
Fusée, volue, fus umplut cu tort.
Fusil à aiguiser, arcer.
Fuyant, fugitor, fugător.
Fuyard, fugar.

www.dacoromanica.ro

G.

Gager, a face prinsóre, a pune prinsóre, a se prinde pe ceva.
Gagner le javard, a arici; — un pari sur q., a remâné pe cineva.
Gaillard, le gaillard! crișu!
Garder bonne à q., a cóce pe cineva la inimă, a i o cóce.
Gardes d'une serrure, cățel la încuetórea ușeĭ.
Garenne, iepurăria.
Gargeuille, gueule, gurluiŭ.
Garnir, a făçui, a înfăça; — de cerceaux, a cercui, a lega un vas cu cercurĭ.
Garzette, pescar alb cucuiat.
Gaufre, fag de miere (*favus*).
Gaule, pêrghiă.
Gazon, motte de terre, gliă, cespet.
Gelée à l'ail, aitură.
Gelée de pieds, gelatine, recitură, streghiaciă.
Gelinotte, găinușe.
Genisse d'un an, juncuță; de 2—3 ans, juncană.
Gigot, arm.
Gilet en pelisse, ursóică.
Gîte, abătătóre: chantier, zăcătóre.
Glacier, gheçoiu
Glacière, ghecăriă.
Glaçon, gheçoiŭ.
Glanage, spicuire.
Glande au corps, ghindură, gâlcă.
Glande jugulaire, tragăn.
Glaner, a spicui; oter la paille, a păi.
Glaneur, spicuitor.
Glissoire, alunecuș de ghiaçă.
Glouton, mâcheur, mâncăŭ, papă-tot, șépte-mălaiŭ.
Gnome, esprit revenant, spirituș.
Gonflement, unflătură, îngônfătură.
Gorge de montagne, strungă.
Gorgée, înghițitură.
Gorger (*se*), a se gurguia.
Gouffre, holbură, tulbină, noian.
Gourdin, fust; porteur de gourdin, fustaș.
Gourman, folte, lacom.
Gousse d'ail, cățel de usturoiŭ.
Goutte à goutte, cu picătura.
Goutte de suie, stiregiă (*stilligia*).
Gôuter, a gustări, a gusta.
Graduel, scăriș, treptat.
Graduer, a scări.
Grand chariot, căran, căróiŭ.
Grand ongle, unghióiă.
Grand soufflet, sufloiŭ.
Grand tonneau, zăcătóre.
Grande flamme, flăcăraiă.
Grande fourche, furcoiŭ.
Grande plaine, sesime.
Grande vilaine barbe, bărbăchiă.
Gratelle, pourpre, curĭ de găină.
Gratter, a scurma, a sgîria.
Grêler, a grindina, a bate pétra.
Grignon de pain, cultuc.
Grille, grillage, parcane.
Grimace, strâmbet.
Grimacier, strâmbaciŭ.
Grimper, a se burica, a se curpeni.
Grincement, rînjitură, rînjire.
Grincer les dents, a rînji, a hii gura.
Gris, cenușiŭ, vînet, vinețel, griv.
Grisâtre, vinețiŭ, cărunțiŭ.
Grisonner, a cărunți.
Grognard, grogneur, chîriitor, mîrîitor.
Grogner, a chîrîi, a mîrîi.
Grognement, chîriélă, chîrîire, mîrîélă, mîrîit.
Groin, gueule, bot.
Gros pansu, folte.
Gros-bec, bot-gros.
Gros mot, vorbă gróѕă.
Grosse fille, fătoiŭ, fătóiă.
Grossier, rude, rustaud, pĕtrunchios, țĕrănos, bădăran.
Grouiller, a foi, a furnica, a mișuna.
Guéable, vădos.
Gueulard, gureș, guraliv.
Guêpier, vespăriă.

www.dacoromanica.ro

H.

Habitan des frontières, marginén.
Hachette, securică.
Hachis, tocătură ; — de viande, tocană.
Hagard, sperios.
Haillon, hanță, tréntă.
Hale, couronne autour du soleil ou de la lune, cércăn, cercălan.
Halètement, suflătură.
Hallier, desiş.
Hanneton, vruh (*bruchus*).
Haras, epăriă.
Harcelé, hărțuit.
Hardiesse, inimoşiă.
Hatif, précoce, aigre-doux, órzân.
Hauteur d'eau, adâncimea apeĭ.
Hébété, hebet, hebețel, hebetuc, hebeuc.
Hébéter, a hebeuci, a hebetuci.
Hébétude, hebeuciă, hebeucire.
Herbage, droit d'herbage, păşunărit, erbărit.
Herbosiste, erbar.
Herisser (*se*), se dresser (*les cheveux*), a se arici, a se face pĕrul măciucă,
Hermaphrodite, fătălĕŭ.
Heron blanc huppé, pescar alb cucuiat.
Heureux toi ! ferice de tine ! (te felicem !)
Heurtoir, batte, hache, tocătóre.
Hie, maiŭ.
Hoche-queue, codobatură.
Homme à son aise, om cuprins.
Homme à deux faces, om cu doĕ feçe, taler cu doĕ feçe.
Homme de préstance, om arĕtos.
Homme fait, parfait, om verde.
Homme ou femme extra-ordinairement blanc, papă-lapte.
Hongrer, a jugăni.
Horrible, cumplit.
Huissier, armăşel, uşier.
Humecter, a umeḑi.
Huppe, cucuiŭ, moț.
Hurler avec les loups, a juca dupĕ cum i se cântă.
Hydromel, mursă.

www.dacoromanica.ro

Il n'y a de fumée sans feu, pênĕ nu è foc nu ese fum.
n'y rien de plus orgueilleux qu'un riche qui a été gueux, ţiganul când s'a vĕḑut împĕrat, ântêiŭ pe tată-sĕŭ 'l a spênḑurat.
Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez, maĭ bine cu capul netuns de cât cu el tăiat.
Il a l'habitude de broder, are deprindere sĕ puiă floricele.
Il n'y a si bon cheval qui ne bronche, calul cu patru picióre şi tot se împedică şi cade.
Il faut battre le fer tant qu'il est chaud, bate ferul pênĕ e cald.
Il n'y a de petit chez soi, chacun est maître chez soi, tot omul è domn în casa sa.
Il ne faut pas disputer les goûts, gustul mîniă n'are.
Il ne faut jeter les perles devant les pourceaux, nu strica orzul pe gâsce.
Il vaut son pesant d'or, sĕ 'l cântărescĭ cu aur.
Il ne faut pas vendre la peau d'ours avant de l'avoir, tocméla în tîrg şi vulpea în pădure.
Il est trop tard de fermer l'écurie quand les chevaux sont sortis, dupĕ mórte şi cal de ginere.
Ilion, osul iilor.
Immersion, cufundătură, cufundiş.
Imparfait, vicieux, manc.
Impétueux, aprig.
Impétuosité, aprigime.
Impossible! atâta rĕŭ!
Impôt sur les brebis portières, folărit.
Impraticable, nestrebăcios.
Inciter, irriter, a înteţi.
Incommode, importun, peste mână.
Indélébile, nedesfiincios.
Infanteriste, pedestru, pedestraş.
Infanterie, pedestrime.
Ingrédients, dresurĭ.
Innocent, curat la inimă.
Inopinément, à l'improviste, chiar din senin, din chiar senin.
Inserer, a inşira.
Insipide, secăŭ.
Insuffisance, manque, neajuns.
Intégrer, a întregi.
Intégrité, întregime.
Intercéder pour q., a se pune pentru cineva, a miḑloci.
Interstice, interval, restimp; par intervalles. în restimpurĭ.
Intervenir, s'interposer, a intra la miḑloc.
Intestins, mĕnuntaie.
Intrigant. uneltitor.
Intrigue, uneltire.
Intriguer, a unelti.
Invalider, a desfiinţa.
Inviter, a îmbia.
Inutilement, fără rost.
Iris, arcul ochiuluĭ.

www.dacoromanica.ro

J.

Jaser, a locoti, a cicăli.
Jaserie, bavardage, cicălitură, cicălélă, cicălire, locotire.
Jaseur, locotariţ, cicală, cicălitor.
Jaugeage, aunage, droit d'aunage, cotărit.
Jaunâtre, gălbicios, gălbinicios, gălbuiŭ, gălbinel, gălbiniŭ, gălbior, gălbinior, gălbejit,
Jauger, velter, a cotări, a coti.
Jaugeur, velteur, cotar.
Javart, aricitură, aricélă.
Je suis comme le poisson hors de l'eau, mĕ scoţĭ din pepenĭ afară.
Je sais de quel bois il se chauffe, sciŭ în ce apă s'adapă.
Jean le petit, Jon pârvul.
Jet, tique, căpuş,
Jeter, lancer, fronder, a îniepta (injectare).
Jeter de la poudre aux yeux à q., a unge ochiĭ cuiva.
Jeu de cartes, cărturăriă.
Jeu d'anneaux à cheval, căluşel.
Jeune buffle qui court avec le troupeau, turmac.
Jeune vache, taure, viţéndră.
Jonction, joint, jointure, articulation, încheetură.
Joue, bucă.
Jouer aux barres, a se juca da ascunsele.
Jouer de la machoire, a trage la fălcĭ.
Jouer du violon, a dice din vióră.
Jouer (*se*) de q., a şĭ bate joc de cineva.
Joueur de cartes, cărturar, jucător de cărţĭ.
Jucher (*se*), a se gurguţa.
Judiciairement, judecătoresce.
Judicieusement, cu judecată.
Justification, îndreptăţire.
Justifier, a îndreptăţi.

www.dacoromanica.ro

L.

L'homme propose et Dieu dispose, una spune omul şi alta face Domnul.

L'oisiveté est mère du vice, trântăvia è muma tutulor rĕutăţilor.

L'occasion manquée ne se retrouve pas, cine perde sărita nu o maĭ găsesce.

L'occasion fait le larron, împrejurarea face pe hotul.

La pelle se moque du jourgon, rîde dracu de porumbe negre.

La nécessité est la mère de l'invention, nevoia multe ne învaţă.

La familiarité engendre le mépris, când i daĭ mult nas, ţi se urcă în cap.

Labourer avec des boeufs, a cornări.

Lacet, tirant, balt (*balteus*), cheotóre.

Lacher, a scăpa din mână.

Lacher le pied, s'enfuir, a o lua la picior, a o sterge la sănătósa ;— se lacher, se relacher, a se bălţi.

Laine d'agneau, lână nótină.

Laisser, échapper un mot, a se aluneca cu vorba.

Lait de beurre, lapte bătut.

Lait caillé, lapte închegat.

Laité, laiteux, lăptos, lăptăcios.

Lame, cuţitură, custură

Langue de fripon, limbă păsăréscă.

Languette, ardillon, luette, soupape, limburuş.

Larron, lotru.

Largeur de la main, un lat de mână.

Latéral, lătunăios.

Lavasse, ondée, ruptură de norĭ.

Le jour perce, se crapă de ḑio.

Le chemin se replie è droite, calea se cotesce la drépta.

Le jeu ne vaut pas la chandelle, nu ... alege câştigul din pagubă.

Le papier boit, chărtie suge.

Le nez en l'air, cu nasul sbîrligat în sus.

Le bienheureux de memoire, fericitul întru aducere a minte, întru amintire.

Le coeur me soulève, mĭ vine gréţă.

Le cerf fait le rouge, cerbul face rumegare.

Le cheval meurt de faim en attendant que l'herbe pousse, ascéptă, murgule, sĕ pascĭ érbă la crăciun.

Lèchefrite, picătóre.

Legalisation, adeverinţă.

Les paresseux font plus de chemin, leneşul maĭ mult alérgă.

Les malheurs ne viennent jamais seuls, dupĕ un rĕŭ vine şi altu.

Les bons comptes font les bons amis, frate frate, dar brânza pe banĭ.

Les eaux calmes sont profondes, mâţa blândă sgâriă rĕŭ

Les cloches se felent, se dogesc clopotele.

Les peuples étrangers, limbele streine.

Lever le masque, a şĭ arĕta arama.

Lévier, pêrghiă.

Lévreux, lippu, buzăilă, buzilă, buzat.

Lézarde, hiitură, hiire.

Lézarder (*se*), se ruiner, a se hii (*hiaro*).

Liberal, dănos, (*dănos la mână*... Şincaĭ).

Libertin, desfrênat, destrămat.

Libertinage, dissolution, desfrênare, destrămătură.

Ligamenteux, granuleux, firos, firav.

Lignée, seminţiă.

Limitrophe mărginaş.

Limoneux, imos.

Linaire, velvote, inăriţă, iniţă.

Linière, inăriă, inişte.

Linot, linotte, petroşel.

Liquide, apătos.

www.dacoromanica.ro

Liquéfier, a apătoşi.
Lisière, bétă, bete; — petite lisière, betiţă.
Lisser, a făçui.
Lissoir, maiea, maiele.
Litière, porte-chaise, lefticä, lepticä (*lectica*).
Livide, vêlced.
Loin des yeux, loin du coeur, — ochiĭ cari nu se vĕd se uită.
Long, grande perche, lungan, lungaciŭ, lungăŭ; — en long, lungiş, da lungul, da lungişul.
Longe, pană de căpĕstru.
Loquace, causeur, locotariţ, vorbarit limbariţ, limbut, limbuşit.
Loquet, încuetóre resăritóre.
Louche, încrucişat, peḑiş.
Loucher. a se uita cruce, cruciş.
Loupe, (*tumeur*) lupare.
Loutre, luture.
Louvoyant, cotitor.
Louvoyer, a coti.

www.dacoromanica.ro

M.

Macher les morceaux à q., a da mură în gură cuiva.
Machefer, sgură.
Machinant, machinateur, uneltitor.
Machine à filer, torcătóre.
Madrure, vergătură, vițătură.
Magasin de cire, cerăriă.
Magie (*espèc de*) avec les verges, vergelat.
Maigre, mine faible, perit la fațiă, tras la fațiă.
Mailler, pocher des oeufs, a face ochiurĭ.
Maillet, mailloche, chassoir, pile, maiŭ, maiug, maiag.
Mal à propos, fără cale.
Maladroit, gauche, stângaciŭ, pestemânatic.
Malendres, mules, aricélă.
Malheureux que je suis! pĕcătosul de mine!
Malt, alac.
Manche, mânecă, mâner.
Manche d'un fouet, codirișcă.
Manchette, mânicuță.
Manchon, mânecar.
Mangeaille (*pour oiseaux*), cib.
Manger par bouchée, a îmbucături.
Manger maigre, a mânca de sec, a posti.
Manger gras, a mânca dulce, a mânca de frupt, a se înfrupta.
Maniement, machination, manoeuvre, uneltire.
Manier, manipuler, manoeuvrer, machiner, a unelti.
Manifeste, visible, clair, vederos, învederat, vĕdit.
Manouvrier, pălmaș.
Manquer, le pied manque à q., a alunecat piciorul cuiva.
Maquerellage, votrire, votriă.
Maquignon, maquereau, votru.
Marchand de lin, inar.
Marchant de papier, chărtier.
Marchant d'ognons, cepar.
Marchant de modes, modist.
Marche, călcătură.
Marche du méticr de tisserant, trame, bătélă și vătélă.
Marcher à la poussée, à la renverse, a merge da berbelecu, da prevălucul.
Marcher à quatre pattes. a umbla pe brâncĭ, da bușile.
Mardi gras, lăsatul seculuĭ.
Maréchal ferrant, meșter ferecător.
Marne, margă.
Maroufle, marțafoiŭ.
Marquant, marqueur d'un fer chaud, înferător.
Marque d'un fer chaud, înferâtură.
Marqué de petite verole, stricat de vĕrsat.
Marquer d'un fer chaud, stigmatiser, a înferà, a îmboura.
Masse de pièrres, petrărit.
Massepain, marțafoiŭ, marțafole (*ital. mazzapane*).
Massif, touffe, desiș.
Matines, rugăciunea mânecăriĭ, ruga de diminéță.
Matou, motan,
Mauvais augure, pédă rea.
Mauvais raisin, raisin vert, aigre, presăritură de pómă.
Mauvaise boisson, liurcă.
Mauvaise réussite, saut par ou au travers, presăritură.
Mauvaise tête, tête vide, cap sec.
Mêchant enfant, copil presărit.
Mediocre, passable. moyen, de midloc, midlocaș.

www.dacoromanica.ro

Mele, plein de seigle, en forme de seiglé, secăreţ.
Mener par le nez, a purta de nas.
Mener de belles paroles, a purta cu vorbe.
Menu bois, uscăturĭ.
Menure-lyre, codoliră.
Menus droits, menuntaie.
Mentir, a minţi, a spune minciunĭ, a trage la minciunĭ, a tăia la palavre, a înşira verḑĭ şi uscate.
Mère, născătóre.
Merisier, văscuşor.
Mesurage, mĕsurărit, mĕsurat, mĕsurătóre, mĕsurare, mĕsurătură, mĕsorişte.
Mesure la profondeur de l'eau avant de t'y plonger, nu te întinde pĕnĕ nu te ajunge pătura.
Mesuré, moderé, conforme, proportionné, amĕsurat.
Metairie, vacherie, câşlă. câşlăriă.
Metayer, căşlar, căşlas.
Metayère, câşlăriţă.
Melon, cucumă, pepene.
Mets gras, bucate de dulce.
Mettre à l'abri, a adumbri, a adeposti, a pune la adepost.
Mettre q. à la raison, a învĕţa pe cineva minte.
Mettre en croix, a cruci, a pune pe cruce.
Mettre en marche, en train, a da în rost.
Mettre sur la voie, a pune pe cale.
Mettre qch. en execution, a pune ceva la cale.
Mettre (*se*) en colère, a se încrunta, a se mînia.
Meule, tas de foin pour servir d'abri au champ, fundac.
Meurtrir, a vîlceḑi.
Meurtrissure, vîlceḑélă, vîlceḑire, bătătură, vînătaie.
Mieux vaut tard que jamais, maĭ bine târḑiŭ de cât nicĭ uă dată.
Miel vierge, propolis, păstură.
Mignarder, mignoter, a resfăça.
Mignardise, resfăçiŭ, resfacătură.
Millerine, meişte.
Millet, mil, părinc.
Mineur, băiaş.
Minuter, a aşterne pe chârtiă.
Mise en scène, scenică.
Mitiger, radoucir, a îndulci, a îndedulci.
Modération, cumpĕt, cumpĕtare.
Modérement, cu cumpĕt, cumpĕtat.
Modérer (*se*), a ţine cumpĕtul, a se cumpĕta, a se cumpĕni.
Mois de prairies (*maĭ*), luna luĭ prăţar.
Mois de septembre, vinicer.
Mois d'août, măsălar.
Monceau, meute, dróiă.
Monceau de ducats, gălbinet.
Monceau d'argant, ferut de banĭ, grubă.
Mondain, lumén, lumesc, lumeţ.
Montagne boisée, hauteur, colline, măgură.
Montée, ascension, suiş, suit, urcuş.
Monter un cheval à dos, à poil, a încălica pe deşelate.
Monter en tige, a da în paiŭ.
Monter en graine, a face sĕminţă.
Moquer (*se*), railler, a lua în rîs.
Moraine, lână mortăciă, mortăcină.
Morceau, mouillette, dumicat.
Morceler, a morceli, a bucatăţi; brésiller, a smicura.
Morcelé, morcelit.
Mordre à une langue, a rupe uă limbă.
Mortaise, marque. crestătură.
Mortifier, a bătuci.
Moulin à foulerie, hultóre, vultóre.
Mouton, berbec bătut, becuină.
Moyenner, intervenir, a miḑloci.
Moyeu de la roue, căpăţîna róteĭ.
Museau, mufle, bot.
Muselière, botniţă.
Mutin, îndĕretic. înapoetic.

www.dacoromanica.ro

N.

N'achetez pas chat en poche, nu cumpĕră mâţa în traistă.
Nain, statu-palmă.
Nappe, măsaiŭ, măsariŭ, façiă de masă.
Nargue! sgârcĭ!
Ne savoir de quel bois faire flèche, a nu sci sĕ alégă neghina din grâŭ.
Ne savoir où donner de la tête, a nu sci unde sĕ şĭ puiă capul.
Nécessité n'a pas de loi, nevoia n'are lege.
Net, neted.
Niais, nigaud, bobleţ, bobletic (*balbaticus*, *balbus*).
Niaiserie, bobleţiă, bobleticiă.
Nicher (*se*), a se încuiba.
Nichoir, cuibar.
Nigaud, motîntoĭ.
Nippes, picuşurĭ.
Noeud coulant, nod cu laţ.
N'oser pas faire, a nu 'l ţiné curéoa.
Notament, principalement, maĭ ales.
Nourisse, băietóre, crescătóre.
Nourrisson, garçon, băiat (*băiez*, *cresc copiĭ*), sugaciŭ.
Nouveau marié, însurăţel.
Nul ne sait si bien où le soulier le blesse que celui qui le porte, nimen nu scie maĭ bine unde 'l strînge opinca de cât cel ce o pórtă.

www.dacoromanica.ro

O.

Oblique, latéralement, de côté, cordiş.
Obstruction, astupătură.
Occurence, accident, cursă.
Occulte, alcan, arcan.
Oeil de vigne, căpuş.
Oeuf dur, oŭ rescopt.
Oeuvre pie, facere de bine cuviósă.
Oiseau de passage, pasĕre călĕtóre.
Oiseau de proie, pasĕre răpăréţă, pasĕre răpitóre.
Oiseau de saint Luc, boul Domnuluĭ.
Ombiliqué, buricat.
Ombrageux, umbratic, umbros.
O miracle! miră-te!, te miră!
On ne saurait tirer de l'huile d'un mur, din pétră nu poţĭ scóte apă.
On a reconnu son caractère, i s'a cunoscut arama.
On prend plus de mouches avec le miel qu'avec le vinaigre, maĭ multe musce cad în miere de cât în oţet.
On connait les amis au besoin, la plug se cunósce Românul.
On ne peut avoir le lard et le cochon, şi lăptósă şi lănósă nu se póte.
Onglé, ongulé, unghilat, unghios.
Opaque, opăcit.
Opiniâtre, têtu, rebours, cerbicos.
Opiniatreté, obstination, cerbiciă.
Opressif, asupritor.
Orageux, furtunatic, furtunos, holburos.
Oreille coupée (*enfourchée*) chez les bêtes à cornes, urechiă înfurcită, înfurcată.
Oreiller, cultuc.
Oreillettes, urechile inimeĭ.
Orgueilleux, trufaş.
Orillon, anse, tórtă.
Ostensible, arĕtos.
Oublieux, uituc, uităcios, uitător, uitatic.
Ouies d'un poisson, urechile pesceluĭ.
Ourdir, tramer, a urdi, a unelti.
Outre, fóle.
Ouverture, deschisătură, descuetură.

www.dacoromanica.ro

P.

Pacage, impôt, sur le pacage, erbărit.
Pain de sucre, căpăţină de zahar.
Pain de cire, turtă de céră.
Pain d'épices, turtă dulce.
Palait de la bouche, cerul gureĭ.
Palissader, pilotter, a bate parĭ.
Palonnier, rescruce.
Panache, peniş.
Panaché, perché, cucuiat.
Panaris, sugel, sugiŭ.
Pancarte, tablă scrisă.
Pansu, ventru, folticos, fóleş.
Papier boït, chârtiă sugătóre.
Pachet, mănunchiŭ.
Parage, paragine.
Parc pour les brebis pour y passer la nuit et pour les y traire, strungă.
Parcage, trame, bătătură.
Parcage des animaux, bătelişte.
Par ci, par là, quelque part, a locurĭ, pe alocurĭ.
Par coeur, de rost, pe din afară.
Par connaissance anticipée, din precunoscinţă.
Par conséquent, drept aceea, drept care, prin urmare.
Parcourir le monde, a cutrecra lumea, a înconjura lumea, a vêntura lumea.
Pareils, pairs, semenĭ.
Parer le pied d'un cheval, a curăţi unghia unuĭ cal.
Parfaire, a prelucra.
Parfiler, a destrăma.
Parfums, encens, afumătorĭ.
Parler beaucoup des lèvres, a buzări.
Parler franchement ce que l'on pense, a şĭ călca pe inimă.
Parler à la volée, a vorbi cum i vine la gură.
Parole embrouillée, vorbă îngânată.
Parole equivoque, vorbă ameţită.
Paroissien, poporan.
Parquer, a bătători.
Par rang, par fil, tour à tour, cu şirul.
Partial. părtineţ, părtinitor.
Participant, părtaş.
Partie de derrière des harnois d'un cheval, curar.
Parvenir, réussir, trouver la fin, a da de căpĕtêiŭ.
Pas une goutte, rien, nicĭ pic.
Passage, passe, trajet, trecătóre.
Passer à gué, a trece apa în vad.
Passer par, percer, pénétrer, traverser, a resbate, a resbi, a strebate, a pĕtrunde.
Passer par la passoire, a sbate, a strecura.
Passoire, strecurătóre.
Pâtée, tăieţeĭ.
Pâteux, păsturos.
Pâtissier, turtar.
Paumer, a mĕsura cu palma.
Pavaner (se), a păuni.
Pau de la panse, iiă.
Pédales d'un métier à tisser, epe.
Peigne de tisserant, spată de ţesut.
Pelouse, prairie, prat.
Pennage, plumage, penărit.
Pensez deux fois avant de parler, cugetă bine înainte d'a vorbi.
Perce-bois, lipture, cariŭ.
Perche, pêrghiă.
Percher (se), a se cucuia.
Perdre la carte, perdre son aplomb, se troubler, a şĭ perde cumpĕtul.
Père et mère, născătorĭ.
Perspicacité, agerime, respicare.
Pertinace, înderétic, înapoetic.
Pestilence, pescelinţă, (*Cantemir*).
Petit, trapu, ramassé, pârv.
Petit soufflet, folcuţ, folticuţ.

www.dacoromanica.ro

Petit cheval de 4 ans, pătrărel, de 3 ans, tretior.
Petite flamme, flăcărióră.
Petite corne, cornăţel, cornişor, cornuţ, cornet, cornuleţ.
Petite colline, sprîncénă de pământ.
Petite queue, codină, codiţă, coduţă, codişóră, coduliţă, codulică.
Petite couche, strătuşor.
Pétrir la pâte, a frămênta aluatul.
Pétrissage, frămêntătură.
Peur, témĕt, témă, temere.
Pic, pisc.
Pie, pieux, cuvios.
Pie-grièche, femeă cicălitóre, cicală, caţă.
Pied de devant, poussée, brâncă.
Pierre à aiguiser, cute (*cos-cotis-cote*), ascuţitóre.
Pierre qui roule n'amasse pas de mousse, pomul care se mută din loc în loc nŭ prinde rădăcină.
Pignon, vălug.
Piller, voler, a lotri.
Pillerie, volerie, lotriă, lotrire.
Piloner, mettre au pilon, a bate în piuă.
Pince, pêrghiă de fer.
Pincer, attraper, tromper q., a pune la mână pe cineva.
Pinson, bot-gros.
Pipeau, vargă cu vîsc.
Piquant comme l'ortie, urdicăreţ.
Pique-assiettes, parasite, écornifleur, lingăŭ.
Piquer avec des orties, a urdica.
Piquer au vif, à atinge la ficaţĭ.
Piqûre d'orties, urdicătură.
Pivert, verdăriă.
Plafond, sufit (*suffictus*, *suffixus*).
Plaider une cause, a purta uă judecată.
Plaidoyer, plaidoierie, cuvênt de apĕrare.
Plane, rénette, cuţitóiă.
Plastron, peptar.
Platement, dans le vif, pe d'întregul.
Pleiades, poulette, poule d'eau, găinuşe.
Pleine (*la*) mer, luciul mării.
Plier, a covăi, a încovăi.
Plier les reins, a da miđlocul.
Plisser (*se*), a se călca.
Plomb haché, sburătură de plumb.
Plongeon (*animal*), cufundaciŭ, pescărel.
Plumer, a dăpĕra.
Plus de bruit que de besogne, maĭ multă gură de cât trébă.
Plusage, scărmănătură, scărmănat.
Pluser, peigner la laine, a scărmăna lâna.
Poignard, junghiŭ.
Poignée (*une*) d'hommes, uă mână de ómenĭ.
Poignée (*une*) de cheveux, uă viţă de pĕr.
Poignet, încheetura mâneĭ.
Poilu, pelu, pĕroşat.
Poinçon, carrelet, sula *sulaba*).
Point du jour, aube, crĕpatul dileĭ, revĕrsatul diorilor.
Poire hative, pară orzană.
Pomme de chou, căpăţînă de varză.
Pomme d'une canne, pommeau, căciuliă, măciuliă.
Pommellé (*cheval*), rotat.
Pommeraie, meret.
Pommette, osul bucilor.
Pommier sauvage, mĕr pădureţ.
Populace, bas peuple, vlog (*vulgus*).
Porte-torche, făcliaş (*facula*, *facla*, *fax*).
Portée, fĕtat, fătare.
Porter, être enceinte, a fi grea.
Porter la parole, a purta cuvêntul.
Porter de l'eau à la rivière, a vinde florĭ grădinaruluĭ.
Porte-manteau, cuier.
Portière (*vache*, *jument*), fătătóre.
Poser en fait, a lua drept faptă.
Positivement, vertement, rostit.
Pot de chambre, cumar, (*cucuma*, saŭ de la spaniol., *comal*).
Potelet, cărnuliŭ, grăsuliŭ.
Pouce, policar.
Pouffer de rire, se pamer de rire, a 'l umfla rîsul.
Poulain, mâns, mânsoc.
Poulain de deux ans, costăş.
Poule pondeuse, găină ouătóre.

www.dacoromanica.ro

Pousser, a da brânci, a îmbrânci, a împinge, a înteţi.
Pousser plusieurs tiges (*plantes*), a face turtea.
Pousser comme un bélier, a îmberbeca.
Pousser l'épée dans les reins, serrer de près, presser, a pune sula în cóstă.
Pousser à bout, a înfunda pe cineva, a scóte din cale.
Pousser du bois, a da rămurĭ.
Prairie, pré, fênat, fênaţe.
Prébende, provende, premêndă.
Préchant, prédicateur, cuvêntareţ.
Précipice, resturniş, pripor.
Précipité, pripit.
Prédécesseur, înaintaş.
Principal, en front, fruntaş.
Préférence, priorité, precădere, ântêiere, ântêietate.
Prélevant l'impôt sur les bêtes à cornes.
Prendre le mords aux dents, a se avênta, a 'şĭ lua avêntŭl, a şĭ face vênt.
Prendre sa revanche, a şĭ restórce.
Prendre un baiser à la dérobée, a se înfrupta cu uă sărutare, a fura uă sărutare.
Prendre aux cheveux, a pĕrui.
Prendre sur soi, s'appliquer à qch., a şĭ lua asupra.
Prendre la mouche, a se supĕra pentru nimica.
Premier chemin que la nouvelle mariée fait après la noce pour voir ses parents, cale primară.
Présence, fiinţă de façiă.
Pressoire, călcătóre.
Pretexte, simagrée, codélă, codire coditură, îngăinare, îngăimélă.
Prévaloir (*se*), a şĭ o lua asupra.
Prévôt. preposit, armaş.
Prévôté, armăşiă.
Prison, gros.
Prise, prinsură.
Prix de cerclage, cercurărit.
Prix fait, preţ rupt.
Proférer, a lua în gură.
Promesse par serment, voeu, juruinţă, juruire, juruit.
Promettre par serment, vouer, a jurui.
Prononcer (*se*). a se rosti.
Proprietaire d'une maison, casar, căsaş,
Prospérer, faire des progrès, a avé rost.
Provincial, ţinutaş.
Prunelle, pupille, lumina ochiuluĭ.
Psoas, muschiul cópseĭ.
Pulluler, a foi.
Pulveriser, a înfăinoşa.
Purement et uniquement, numaĭ şi numaĭ.

Quand on ne peut pas mordre il ne faut pas aboyer, dacă nu aĭ putere rință ce maĭ chichiresĭ cérta.

Que Dieu vous en recompense! fiţĭ paos!

Quelqu'un qui a fait un arrangement à forfait, à payement déterminé, ruptaş.

Quereller (se), a se lua de gură, a se lua la cértă.

Querelleur, certăreţ.

Queue, échelette aux chariots, codirlă; — grande queue, codoiŭ, codóiă; — qui est à la queue, dernier, codan, codaş.

Queux, pierre à aiguiser, ascuţitóre.

Qui se ressemblent s'assemblent, guşaţiĭ cu guşaţiĭ se încuscresc.

Qui veut perdre son chien l'accuse de rage, cine vrea se şĭ omóre câinele, î scóte că è turbat.

Qui se sent morveux se mouche, cine se simte cu músca pe căciulă se apĕră.

Qui se fait brebis, les loups le mangent, cine s'amestică în tĕrîţe îl mănîncă porciĭ.

Qui frappe des cornes (*se dit des animaux*), împungaciŭ.

Qui fume, enfumé, fumegăios.

Quincaillerie, fabrique d'aiguilles, acăriă.

Quinte, caprice, gărgăunĭ.

Quittance, adeverinţă.

Quoailler, a da din códă.

www.dacoromanica.ro

R.

Racinal d'une bâtisse, subtóïă (*subsóïă*).
Racine de la dent, turtea de măsea.
Râcle, custură.
Râclée, buchisélă.
Racler, a răcăi.
Racloir, ratissoire, răsuroiŭ, răsuróïă.
Racommodeur, ravaudeur, peticător.
Radoucissement, îmblândĭtură.
Raffoler de qch., a se da în vênt dupĕ ceva.
Ragréant, celui qui ragrée, făçuitor.
Ragréement, făçuélă, făçuitură.
Ragréer, a făçui.
Raie des cheveux, cărare.
Railler, ridiculariser, narguer, a şĭ face rîs - de cineva, a 'l lua în rîs, a 'l face de rîs; — railler quelqu'un, a lua pe cineva peste picior.
Rainure, crestătură.
Raisonable, sage, prudent, mintos.
Ramage, ramée, frundărit.
Ramasser (*se*), se remettre, reprendre le dessus, relever d'une maladie, a se înfiripa.
Ramée, frundar.
Rampant sur le ventre, vintriş.
Ramper, a se curpeni, a se têrî.
Rancher, fusteiŭ, fuscel.
Rancune, râncóre, zăcăşiă.
Rancunier, râncoros, zăcaş.
Rangée, grande file, şiroiŭ, şiróïă.
Ranger, a înşira; regulariser, porter ordre à qch., a pune la cale, a aşeḑa, a regula; — les travailleurs en ligne sur les champs étendus, a împânḑi lucrătoriĭ pe întinsele câmpie.
Rapace comme un voutour, vulturar.
Raréfier, rendre mince, menu, a afêna (*BL. affinare*).
Rassemblement, ramas, ramassis, adunătură.
Ratelier, tringle, cuier.
Ravin, fundătură, rovine.
Rayé, bariolé, vĕrgat, tărcat.
Rayon de miel, fag de miere, fagură de miere.
Rayonner, briller, provenir, a derăḑa.
Réaliser, a înfiinţa, a vedé visul cu ochiĭ, a împlini.
Rebours, recalçitrant, rétif, entêté, înderĕtic, înapoetic; — rebours, respĕr; — à rebours, în respĕr.
Rebrousser, rudoyer, a da în respĕr, a lua în respĕr.
Recalcitrant, rebştitor.
Receptacle (*des semences*), turtea de sĕmînţă.
Reconduire q., a petrece pe cineva.
Rectifier un esprit de vin, a trage la prefăcăniă.
Reçu, adeverinţă.
Reculer, a da înderĕt, a da înapoĭ.
Refuge, subterfuge, pretexte, îngăimare.
Regaler, a omeni.
Regarder q. fixement, a se înholba la cineva.
Région boisée, ţinut păḑuros.
Relâche, respas.
Relâché, bălţit; — corde relachée, frânghiă băltiţă.
Relâchement, bălţitură.
Relâcher, a bălţi, a se bălţi.
Remanier, retoucher, a prelucra.
Remôle, tourbillon, tournant, holbură, hultóre, vultóre.
Remord, mustrare de cuget, remuşcare.
Remplir (*se*), de fumées, s'en faire accroire, se donner des airs, a se înfumura, a se furlandisi, a se răţoi.

www.dacoromanica.ro

Remuement, agitation, sbucim, sbucimélă, sbucimare, turburare.
Remuer, agiter, a sbucima: — se remuer d'une manière turbulente, a se frămênta.
Rencontrer q., a da ochĭ cu cineva.
Rendre q. honteux, faire rougir q, a da pe cineva de ruşine.
Rendre une ville, a închina uă cetate.
Rendre qch. avec usure, a întórce ceva maĭ cu asupra.
Renfoncement, adûncătură.
Rengorger (*se*), a se peptî.
Rentrer en soi, a şĭ aduna minţile.
Repaire, covru.
Repandre (*se*) le bruit, a se duce limba, a se respândi vorba.
Répit, respas.
Replis, détour, cotitură.
Repoussant, respingator.
Reprendre haleine, a prinde la suflet, a resufla.
Reprendre ses sens, a şĭ veni în simţirĭ.
Représenter à q., a face arĕtare.
Reprimande, reproche, mustrare, ţinere de rĕŭ.
Résider, a se afla cu şederea.
Respirer, a prinde la suflet, a resufla.
Rertaurand (*pour la santé*), întrămător.
Rester sur le carreau, a remâne pe drumurĭ.
Retablissement, convalescence, întrămare, întramĕt.
Retailles, rognures, criblure (*de grains*), codină.
Retaper q, a da pe cineva de pĕr.
Retaper les cheveux, a peptena în respĕr.
Rétard, tragăn, trăgănire, întărḑiere.
Reticulaire, retelos.
Retirade, retraite, dosadă.
Retirer (*se*), a se căra.
Retranchement, lieu fortifié, pălang.
Retrousser les manches, a sumete mânicele, a sufleca mânicele.
Retroussement, resfrângătură.
Retroussis, rebord, revers, troussis, repli, resfrângătură, respect ;— revers, restrişte.
Réunir un troupeau, a înturma.
Reveil-matin, deşteptător,
Revenir en soi, a şĭ veni în fire, a şĭ veni în minţĭ.
Revers (*le*) de la main, dosul mâneĭ.
Revêtir, couvrir un lit avec des draps blancs, a înfăça.
Revoquer, résilier, rompre, suprimer, a desfiinţa.
Rome ne fut pas bâtie en un jour, pune viţă bea viniţă.
Rideau, cortină.
Rincer la bouche, a spălăcĭ gura.
Rivalité, emulation, întrec.
Roder, errer, a bisbăi, a umbla răsnâ, a se înfăşura cu calea.
Rompre (*se*) la corne, a se cornări.
Rond comme une boule, tout rond, rotocănat.
Rondin, gourdin, fust.
Ronse, rónţă mârţógă, glóbă.
Rosser, battre sur les fesses, a buchisi.
Rousseurs, lintiţe.
Rotation, rotitură, rotire.
Rouage, rotărit.
Roué, rotărit.
Rouer de coups, a rodănı, a pisăgi.
Rouet, rotar, rotap.
Rougeâtre, roux, rougeaud, rousseau, roussâtre, roşcat, roşatic, roşcovan, roşatru.
Roulant, tournoyant, rotitor, rotăreţ.
Rouler, tournoyer, a se roti.
Rouler les yeux dans la tête, a holba ochiĭ.
Routier, expérimenté, om umblat, cercat.
Rubanerie, cordelăriă.
Rubanier, cordelar.
Ruine, resîpă.
Rumeur, ramêt.
Rusé, trompeur, cercan.
Rusé comme un renard, vulpeau.
Rustre, lourdeau, tindălăŭ, tindală.

www.dacoromanica.ro

S.

Sac, poche, sac de peau, păschiulă.
Sacristie, vestiaire, vestmêntăriă.
Sagacité, agerime.
Saillant, prodidit, (*prodeo*).
Saint doux, untură de porc.
Sainte Vierge, Născătóre de Dumnedeŭ.
Saisissement de coeur, strînsóre de inimă.
Saleté, im, imoşiă, imoşélă.
Sangle, şerpar (*de la şérpe*).
Sangler un soufflet, a sterge uă palmă.
Sans relache, în neresuflu.
Sans façons, fără ceremoniă.
Sans detour, sans préambule, fără înconjur.
Sans modération, sans contenance, fără cumpĕt.
Sasset, sitiţă, sitişcă.
Savoir lire, a sci carte.
Savourer, a gustări.
Sauf, în păstrare, afară de.
Sauf-conduit, carte de voiă veghiată.
Saumâtre, sălciŭ.
Saut, sărită, salt, săltare, săltătură, săritură, sărit.
Sautiller, a merge în sărite.
Sauvegarde, apărămênt.
Sciatique, căderea muschilor.
Scintillement, stelire, schinteere.
Scorie, sgură.
Scribe, savant, cărturar.
Se laisser induire, se vanter, se glorifier, a se aiepta.
Se coucher à plat ventre, a se pune pe brâncĭ.
Se tirer d'affaire, a scăpa cu façia curată.
Sébacé, sale, seuos, soios.
Sec, vide, aride, secăţiŭ, secăţiv.
Secheresse, fadaise, secĕtă, secătură.
Sédiment, aşedătură pe fund.
Séduire, a scóte din minte.
Seigle ergoté, secară tăciunósă.
Selon ta bourse, gouverne ta bouche, după cum ţĭ è gura să ţĭ fiă şi bucătura.
Semaine blanche, la semaine avant le grand carême, sĕptĕmâna albă.
Semaine sainte, sĕptĕmâna luminată.
Semblable, sémĕn.
Semoir, semănătóre.
Semoule, frecăţeĭ.
Sensément, raisonnablement, cu judecată.
Sensiblement, pe simţite.
Sentier, călicea, cărare.
Serin, inăriţă verde.
Serpolet, sĕrpunel.
Serrer de près, mettre dans l'embarras, a strînge în chingĭ.
Sertir une pierre, a fereca uă pétră.
Serrure, încuetóre.
Seuil, ursóiă.
Seul seulet, singur singurel.
Sevrage, mânsăţiă.
Sillet, baillon, călaş.
Simulacre, simulastră.
Simuler, a făçări, a se preface.
Sinuosité, tournant, tortillement, tortuosité, şerpuitură, cotitură, cotigitură.
Soeur consanguine, soră vitrigă.
Soigner, prendre soin, se soucier de qch., a lua a minte la ceva.
Solliciter, a soli.
Sommet, culme, cimă, vêrf.
Sommet de la tête, mólele capuluĭ, crescetul capuluĭ.
Sorcière, strigă, fermecătóre.
Souche, race, lignée, seminţiă.
Souci, peine, pĕs.
Soufflet, ventre, panse, fóle.
Soupirail, orifice, resuflătóre.
Sourdeaud, surdatic, surdilă.

www.dacoromanica.ro

Sourdement, surḑesce, surda.
Sournois, cagot, făçar.
Souterrain, voûte, magasin, başcă (*ital. bastia, bastione*).
Spacieusement, în larg.
Spectre, mărţole.
Spirituelement, sufletesce, cu desteptăciune.
Stagnation, zăcare.
Stagnation de l'eau, zăcarea apeĭ.
Station, abătătóre.
Statuer, a statornici.
Stigmatiser, a îmboura (*).
Stratefier, a aşeḑa în strate.
Succeder (*se*), a se înşirui.
Suceur, sugar; veau de lait, viţel sugar, agneau de lait, miel sugărel.
Suffisance, ajuns.
Suint, usuc (*lână* de curênd tunsă).
Suivre q., a se lua după cineva.
Suppléer, a suplini.
Sur les lieux, la façia loculuĭ.
Surprendre, a asupri.

(*) În vechime criminaliĭ se stigmatisau în Moldova, cu semnul ţěreĭ.

www.dacoromanica.ro

T.

Taille-effilée, grêle, figură deşirată.
Tailler (*mines*), a scări.
Taillis, desiş.
Tailloir, tăietóre.
Taire (*se*), a tăcé din gură.
Tampon, astupătóre, astupuş.
Tanière (*d'un animal sauvage*), covru, visuniă.
Tant va la cruche à l'eau qu'elle se casse, tigva nu merge mult la apă.
Tarière, lingură rotărescă.
Tarissable, secăcios.
Taupins, tălpaşĭ.
Teigneux, sgribos.
Teindre, a da faciă.
Tel maître, tel valet, cum è unchiul şi nepotul.
Tel en pâtit qui n'en peut mais, unul face, altul trage.
Tellement, quellement, aşaşĭ aşişĭ.
Tenace, teras.
Tendant, încordător, tindător.
Tendre (*se*), a se încorda.
Tendre le dos à q. pour l'aider à monter, a se pune piuă.
Tendreté, rescoptură.
Tenir tête à q., a se pune cu cineva.
Tenir le bec dans l'eau, a ţiné pe cineva cu chica în gaură.
Tension, încordătură.
Tergiverser, temporiser, a se codi, a têrîgăi, a timpurăni.
Terminer (*se*) en pointe, a se subţia spre capĕt.
Terrage, droit de terrage, arărit.
Terrain enclavé de champs communaux, prinsură.
Terre nouvellement défrichée, curătură, curiac.
Terre glaisse (*terra citri*), lutişor galben.
Terrier, culcuş.
Testamentaire, cu limbă de mórte.
Tête, tetin, gond, ţîţînă.
Tête perdu d'un clou, capul înfundat al unuĭ cuiŭ.
Têtière, căpeţélă.
Timonier (*cheval*), cal rotaş.
Tiraillement, resucélă.
Tirant, trainant, tireur, trăgaciŭ, trăgĕtor; boeuf tirant bien, boŭ trăgĕtor.
Tire-bouchon, destupătóre.
Tiré à quatre épingles, ciop it în patru muchĭ.
Tirer en fil, a firui.
Tirer les cartes, a da cu cărţile, a da în cărţĭ.
Tirer en longeur, a tragăni.
Tirer sur le rouge, a bate în roşu.
Tisonner, a atiţa.
Tomber de Charybde en Scylla, scapĭ d'un drac şi daĭ în lac.
Tomber dans d'esprit, venir en pensée, a trasări, a veni cuiva în cap.
Tomber de sommeil, a pica de sómn.
Tomber en efflorescence, devenir farine, a se făina.
Tomber en défaillance, être hors de soi-même, a se pestrece.
Torchon, stergătóre.
Tordre (*se*) les mains, a ţĭ frânge mâinele.
Torrent, şiŏiu.
Torpeur, toropélă.
Tortis de filasse, fuior de cânipă.
Touaille, mouchoir de tête, stergar.
Touchant, atingător.
Tourbillonnant, holburător.
Tourmenteux, turbulent, holburos.
Tournant, eau profonde, tulbină.
Tourner de côté, se replier, serpenter, a se coti.
Tourner le cheval en arc en ciel, a

www.dacoromanica.ro

întórce calul cucurbeŭ.
Tourner, tordre, a holba (*volvare, volvere*).
Tournoyant. cotigitor.
Tournoyement, cotigire.
Tournoyer, a cotigi.
Touselle, drêche, alac.
Tout ce qui luit n'est pas or, tot ce sbóră nu se mânîucă.
Tout d'une haleine, într'un suflet.
Tout d'un trait, dintr'uă sorbitură ;— într'uă întinsóre.
Tout d'une suite, d'un train, într'un şir.
Tout de suite, pe loc, îndată, pe dată, numaĭ de câl.
Tout homme, chacun, natul, tot natul.
Traineau, ramasse, herse, tragă.
Trait, clavicule, trăgătóre.
Trainer, retarder, a trăgăni.
Trainer la voix en chantant, a trăgăni cântând.
Trainer les mots, a vorbi lat ;— voix trainante, vorbă trăgănită.
Tranchant, ascuţiş. tăiş.
Tranchées, tăieturĭ (*trânşĭ*).
Trancher la difficulté, a înlătura greutatea.
Transformer (*se*) en lait, a se lăptoşi.
Transi de froid, pĕtruns, rebegit de frig.
Transparent, strevĕḑĕtor.
Transport, portage dus, ducătură.
Transversalement, obliquement, în-peḑ, cruciş.
Trapu, massif, gros, ramassé, trunchios.
Travailler un cheval, a frămênta un cal.
Traverse, tindală.
Trébucher, a cespeta.
Trembleur, homme qui tremble par suite d'une maladie, tremuriciŭ.
Trépignant, piétinant, trottant, trotteur, trotin, trepădator.
Très-brillant, prefulgeros.
Tréteau, ridelle, scarigă
Trimestre, triluniă.
Trippes, tripailles, tripotte, mănuntaie.
Trognon, velvă.
Tronquer, mutiler, a trunchia, a sluti.
Trotter, a tropăi.
Trou d'une aiguille, urechia aculuĭ.
Trou rempli d'eau, un ochiŭ de apă.
Troupeau au quel on prêche, cuvêntăréţă turmă.
Trousseau, trousse, trochet, mănunchiŭ.
Trouver sa place, tenir sa place, a prinde loc.
Trumeau, spata de boŭ.
Tuberosité, tumeur, cucuiŭ.
Tuyau en terre, tiv, (*tubulus*) ;— sorte de tuyau adapté à l'ouverture d'un jet d'eau, gurguiŭ.

www.dacoromanica.ro

U.

Un travers de doigt, un lat de deget.

Un raisonnement tiré par les cheveux, uă judecată trasă de pĕr.

Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras, maĭ bine adĭ un oŭ de cât mâine un boŭ.

Un clou chasse l'autre, cuiŭ pe cuiŭ scóte.

Un océan de lumières, un noian de luminărĭ.

Une bote de paille, uă legătură de paie.

Une brebis galeuse gate tout le troupeau, óia rîiósă umple tótă turma.

Une si grande multitude! atâta maĭ de ómenĭ! uă spusă de ómenĭ.

www.dacoromanica.ro

V.

Vache mauvaise, boiastră.
Vache de montagne, boscuţă.
Vache espagnole, vacă încalţată.
Vache à traire, vacă mulgătóre.
Vache à la quelle manque une tette, vacă mancă.
Vagabond, émigré, uouveau venu, venetic.
Vaisselle, unelte de masă.
Vanner (*du blé*), a vêntura.
Vannier, panerar.
Vanité, gloire, vêntă.
Vaporation, aburéla.
Vaporeux, aburos.
Va ventre à terre, cours, te svêntă, svêntă-te.
Véhément, avar, cruel, cumplit.
Veillée chez un mort, priveghiŭ.
Veine d'eau, viţă de apă.
Veine crurale, vêna iilor.
Vendre de la main, a vinde de la mână, de a mână.
Venir à bout, a scóte la capĕt, la cale.
Vent orageux, bourrasque, vêntóică.
Ventaux de soufflet, inimă în foĭ.
Ventilation, vannage, vênturătură
Ventilant, vanneur, vênturător.
Ventilateur, van, vannette, tararre, vênturatóre.
Ventrée, fătătură.
Ventricule, vintricel.
Ventru, fóleş.
Véracité, véridicité, adeverime.
Verbalement, din gură.
Verbeux, verbiageur, guraliv, guraliu, gu reş, guratic, vorbariţ.
Verbiage, gurişiă, flecăriă.
Verdoyant, verdâtre, verdniŭ.
Vereux, vermenos, învermĕnat.
Verglas, gheçuş.
Vérifiant, vérificateur, adeveritor.
Vermoulu, mâncat de carĭ.
Vermoulure, mâncătură de carĭ, vermenoşiă, învermĕnare.
Vertigo (*maladie des brebis*), resfug.
Vésication, beşicătură.
Viande avancée, carne stătută.
Viande faisandée, carne de vênat fragedită.
Victuailles, provisions, merinde, vipt, vipturĭ (*victus*).
Vide (*le*) des côtes, défaut des côtes, flămândare.
Vider une affaire avec q., a şĭ căuta cu cineva.
Vieille fille, fată stătută.
Vieillot, bĕtrânel.
Vif, violent, aprig (apricus).
Vinage, callerage, vinărit, vinariciŭ ;— vins, vinurĭ, vinaţ, vinaţe, vineturĭ.
Vindicatif, zăcaş la inimă.
Ving têtes, vingt avis, câte sate atâte bordee.
Violet, violacé, gris, vênĕt, vioriŭ.
Violon, ciatră (*citera*). vióră.
Violoniste, ceteraş, viorist, violonist.
Virginal, fetesc, ficioresc.
Virginité, fetiă, fecioriă.
Virilement, bărbătesce.
Vis-à-vis, în drept, în dreptul, în faciă, peste drum.
Visionnaire, visăros.
Visqueux, vêscos.

www.dacoromanica.ro

Vitre, ochiu de feréstră.
Vive arête, muchiă ascuţită.
Vivier, pescuină,
Vivifiant, înviorător, învioşător.
Vivification, înviorare, învioşare.
Vivifier, a înviora, a învioşa.
Vivre en fille non mariée, a feti,
Vivre en garçon, a feciori.
Voie lactée, calea retăcită, calea retăciţilor, calea luĭ Trajan.
Voisin, lăturén, vecin.
Voitures en general, train de voitures, trăsurăriă.
Volage, leger, inconstant, flusturatic, fluturatic, spulberatic, vênturatic, flueratic.
Volter, a face uă întorsătură.
Voltiger, voleter, a flustura, a flutura, a sburăci, a sburătăci.
Volue, fus umplut cu tort.
Vous mettez la charrue devant les boeufs, împedică la deal şi despedică la vale.
Vous donnez des verges pour vous fouetter, adunĭ nuele pentru spinarea ta.
Voûte, voussure, boltă, boltitură.
Voyant, apparent, vĕdĕtor.

F I N E.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro